

۲۳۵۱

دانشگاه ملی ایران
دانشکده حقوق - دوره نون لیسانس جبرا

موضوع پایان نامه
کلاهبرداری و جرم در حکم کلاهبرداری

استاد راهنما
جناب آقای دکتر جاوید صلا

نقاش : محمد علی نجابتیان

۲۳۵۱

<u>ماده</u>	<u>موضوع مطالب</u>
۱	ماده
۴	کلیات
۱۰	فصل اول - کلاهبرداری در حقوق ایران و فرانسه
•	بخش یکم - کلاهبرداری ساده
•	بخش دوم - تعاریف کلاهبرداری
•	۱ - تعریف قانونی
۱۱	۲ - تعریف لغوی
۱۲	۳ - تعاریف دیگر طایفه اولی
•	بخش سوم - ارکان کلاهبرداری
۱۴	۱ - توسل و تشبیه بوسائل و مانورهای متقلبانه
•	الف - استفاده از اسم یا عنوان یا سمت مجعول
۱۷	ب - انجام مانورهای تقلبی
۱۸	ج - خصوصیات مانورهای متقلبانه
•	- تعدد ترکیب
۱۹	- مانورهای متقلبانه باید عینی باشد
۲۰	- هدف و موضوع مانورهای متقلبانه

۲۳۱۴۱
 ۳۴۳/۵۳
 ج ۱۰
 ماده ۱۰
 کلاهبرداری و جرم

<u>صفحه</u>	<u>فهرست مطالب</u>
۲۰	۱ - اقسام مانورهای مختلفانه
۲۱	- اختیارات و اختیارات موهوم
۲۲	- تاسیسات و تشکیلات موهوم
۲۳	- امیدوار کردن بانجام امور یا ترسانیدن از حوادث نیروی انسانی
۲۵	۲ - اخذ مال غیر
•	- خصوصیات مال غیر
•	- انتقال مال به مجرم
۲۶	۳ - تحقیر ضرر
۲۷	۴ - حریمیت یا قصد تقلب
•	بخش سوم - شرایط تعهد و مجازات
۲۹	- کلاهبرداری ساده
•	- کلاهبرداری مشدده
۳۰	بخش چهارم - آثار حقوقی کلاهبرداری
۳۱	- تعیین مستخدم دولت
•	- عدم امکان صدق بر روانه و کالت
۳۲	- آثار حکومت
	- محکومین بکلاهبرداری از اطفال و اطفال کمسنین
۳۳	امانت داری است محرومند

صفحه	فهرست مطالب
۳۴	بند پنجم - شروع بجزم و روزگان کلاهبرداری
•	۱ - شروع بجزم
•	۲ - روزگان
۳۵	بخش دوم - کلاهبرداری از طریق چك بی محل
	مبحث اول - تعریف - شرایط ضروری - تاریخچه و اهمیت چك -
۳۵	اصول چك بی محل
•	بند یکم - تعریف چك
•	بند دوم - شرایط صوری چك
۳۶	بند سوم - تاریخچه و اهمیت چك
۳۸	بند چهارم - اصول چك بی محل
۳۹	بند پنجم - روزگان چك
•	مبحث دوم - تفاوت بین کلاهبرداری و چك بی محل
•	بند اول - ماهیت قضائی چك بی محل
۴۰	بند دوم - دلائل طرفداران دسته اول
۴۲	بند سوم - دلائل طرفداران دسته دوم
•	بند چهارم - دلائل طرفداران دسته سوم

۴۴	– نظریه‌های مربوط به چک بدون محل	
•		
•	– نظریه دیوان کشور فرانسه	الف
•	– نظریه دیوان کشور ایران	پ
۴۴		چک و حده دار
۴۶	– جرائم در حکم کلاهبرداری	بخش سوم
•	– انواع جرائم در حکم کلاهبرداری	
•	– جرائم در حکم کلاهبرداری از موضوعات و مسائل مدنی	بند اول
•		
•	– انتقال مال غیر	الف
۴۷	– قوانین راجع به انتقال مال غیر	پ
•	– قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر مصوب فروردین ۳۰۸	
•	– قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیرتجاری می‌کنند	
۴۸	مصوب ۱۳۰۷/۵/۱۳	
•	– قانون مجازات اشخاصی که مال غیر را بحوض مال خود معرفی	
۵۰	می‌نمایند مصوب ۱۳۰۸/۳/۹	
۵۱	– جرائم در حکم کلاهبرداری از موضوعات و مسائل ثبتی	بند دوم
•	– کلیات مربوط به جرائم ثبتی	
•	– قوانین راجع به کلاهبرداری در موضوعات ثبتی	

مقدمه

لیست مطالب

	بند سوم	— جرائم در حکم کلاهبرداری ناشی از گواهی حصر وراثت مواد
۵۸		قانونی راجع به جرائم در حکم کلاهبرداری موضوع حصر وراثت
۶۰	بند چهارم	— جرائم اقتصادی در حکم کلاهبرداری
•	مقدمه	—
۶۶	۱	— جرائم بازرگانی در حکم کلاهبرداری
•		— جرائم کلاهبرداری در امور بازرگانی
•		— مواد قانونی در مورد کلاهبرداری در شرکت سهامی
•		— تجزیه و تحلیل مواد قانونی مربوط به کلاهبرداری در شرکت های سهامی
۶۸	۲	— جرائم ارزی در حکم کلاهبرداری
۷۰	نعل دوم	— مقایسه کلاهبرداری با جرائم مشابه
•	بخش یکم	— مقایسه کلاهبرداری با جرائم مشابه از نظر قوانین جزایی
•		رویه های قضایی ایران
•	بند اول	— مقایسه کلاهبرداری با جرم اسناد و نوشتجات
۷۴	بند دوم	— تشخیص کلاهبرداری از خیانت در امانت
		مواد قانونی و آرائی از دیوان عالی کشور
	بند سوم	— مقایسه کلاهبرداری با اخاذی
۷۸		مواد قانونی و آرائی از دیوان عالی کشور

صفحه

شماره مطالب

۸۱	بند چهارم — مقایسه وجه تمیز کلاهبرداری و اعمال نفوذ مواد قانونی و آرائی از دیوان عالی کشور
۸۵	بند پنجم — مقایسه و تفاوت کلاهبرداری از ره شکستگی به تقلب مواد قانونی و آرائی از دیوان عالی کشور
۸۷	بند ششم — مقایسه و تفاوت کلاهبرداری از تقلب در کسب مواد قانونی و آرائی از دیوان عالی کشور
۹۰	بند هفتم — مقایسه و تفاوت کلاهبرداری از فرار مواد قانونی و آرائی از دیوان عالی کشور
۹۱	بند هشتم — مقایسه و تفاوت کلاهبرداری با بعضی از مسائل مدنی
۹۲	الف — دوباره طلب کاری کردن و کلاهبرداری
۹۳	ب — گرانفروشی و کلاهبرداری
"	ج — کلاهبرداری و وعده بیع
	بخش دوم — مسائل تعدد جرم — تکرار جرم — شروع بجرم و معادله بین
۹۴	کلاهبرداری در خصوص قضایای ایران
"	بند اول — تعدد جرم در کلاهبرداری مواد قانونی و آرائی از دیوان عالی کشور

<u>صفحه</u>	<u>موضوع مطالب</u>
۹۷	بند دوم - تکرار جرم در کلاهبرداری مواد قانونی و آرای اردیبهشتی کتبی
۱۰۱	بند سوم - شروع جرم کلاهبرداری مواد قانونی و آرای اردیبهشتی کتبی
۱۰۶	بند چهارم - مصادیق عملی کلاهبرداری ویژه قضایی آرای اردیبهشتی عالی کتبی
۱۱۰	بخش سوم - کلاهبرداری از نظر رویه قضایی فرائض آرای اردیبهشتی کتبی فرائض در مسائل مختلف در حکم کلاهبرداری
۱۱۶	نتیجه تحقیق - ایرادات - پیشنهاد

مقدمه :

در انتخاب موضوع این رساله که تحت عنوان : (کلاهبرداری و جرائمی که قانوناً در حکم کلاهبرداری است از نظر قوانین جزا و رویه‌های قضایی ایران و فرانسه) با ارشاد و راهنماییهای ارزنده جناب آقای دکتر صدر صدیقی ^{پس از مرگ} ^{قرن} بعنوان پایان نامه دوره فوق لیسانس جزا تبیه و تقدیم میگردد. در نظر نگارنده بیشتر معطول با اهمیت خاصی است که با توسعه و پیشرفت علم و صنعت در کیفیت و کمیت و نحوه ارتکاب جرم کلاهبرداری و - بالاخص تنوع و کثرت جرائم در حکم کلاهبرداری است که در اکثر جوامع مترقی با اشکال و صور مختلف بوجود می‌آید و حتی بعضی از انواع آن مثل صدور چک بی محل یا آنکه قوانین خاص و جرائم بالنسبه شده‌اند برای مرتکبین آن وضع شده است در اثر تکرار و شیوع فسیح و افسی خود را از دست داده و قسمت اعظمی از وقت و ادراک او را در گناه بارها بخود مشغول نموده تا جائیکه برای رسیدگی و تعقیب مرتکبین این جرم شصت یا نودس و ده گناههای متعددی تخصیص داده شده است .

اهمیت مطالعه و بحث بیشتر درباره جرم کلاهبرداری و جرائمی که قانوناً در حکم کلاهبرداری میباشد در این است که این جرم علاوه بر ضرر و زیان مالی و خوردی و اقتصادی که علیه مالکیت و اموال اشخاص دارد از لحاظ اجتماعی و اخلاقی نیز دارای اثرات سوء و خطرناکی است که علیه خصوصیات اخلاقی و نظم اجتماعی صورت میگیرد بدین معنی شخصی کلاهبرداری خوب یا انسانیت یا شخصیت و معتبر و منحلقت بیانی اخلاقی معرفی میکند و بالنتیجه از اطمینان محسن نیت ساده لوحی و خوش باوری و راستی و درستی دیگران سوءاستفاد

متقلبانه که بدبختانه و متأسفانه با پیشرفت علم و صنعت و دانش بشری بسترسنگ
 و صور مختلفی هر روز تازه تر از روز دیگر تجلی می نماید افراد جامعه را بوجود مسوری
 موهوم امید و آسایش از اشتباه و گمراهی آنان سوء استفاده نموده مال با مسوالی
 از آنان را بناحق تحصیل می نمایند با این ترتیب افراد خوش باور و با حسن نیتی که
 در اثر اطمینان بر راستی و درستی دیگران گول خورده و متضرر میشوند نسبت به جامعه
 و افراد آن بد بین شده و حسن نیت و حسن اطمینان و امنیت خود را که از ارکان نظم
 اجتماعی و اقتصادی و نظام جامعه است از دست می دهند و جای آن نسبت
 به هر چیزی و عمل هر کسی با نگرانی و بدبینی می اندیشند * بدبینی است اشامه و
 استقرار حسن بدبینی بجای اعتماد و حسن نیت موجب تزلزل عقاید اشخاص در انجام
 معاملات و روابط اجتماعی کرده و موجد و موجب خطرات بزرگی برای نظم اجتماعی
 و اقتصادی جامعه خواهد بود *

علیهذا اجاده دارد موضوع جرم کلاهبرداری و مخصوصاً "جرایمی که قانوناً"
 در حکم کلاهبرداری است مورد مطالعه و بحث بیشتر قرار گرفته توجه قانونگذاران و
 دولت ها را با اهمیت و اثرات سوء این رفتار جرم معطوف داشت *

نگارنده با اذعان باینکه درباره کلاهبرداری در کتب و رسالات و مجلات
 حقوقی و قضایی مباحث و مطالب فراوانی وجود دارد و جای عرض وجودی بسزایی
 رساله ناچیز نیست چون انواع جرایمی که قانوناً در حکم کلاهبرداری است در مجموعه
 گردآوری شده های مورد بحث و تحقیق قرار نگرفته است و هر یک از انواع این سلسله

از جرائم در ضمن قوانین مدنی • جزایی • اقتصادی و بازرگانی نظر بجاورد خاص
 مورد توجه قانونگذاران قرار گرفته است سعی در تدوین این رساله که در تحریر
 آن از منابع داخلی حقوق • قوانین جزایی و مدنی و تالیفات و تفسیرات اساتید
 طالبند حقوق و منابع خارجی کتب و رسالات و مجلات حقوقی و قضایی و آراء
 دیوانعالی کشور و رویه های قضایی ایران و فرانسه استفاده شده است این است
 که نتیجه مطالعات و تحقیقاتم را در باره جرم کلاهبرداری و کلیه جرائم که قانوناً
 در حکم این جرم است در این دفتر گردآوری و برای تسهیل در مطالعه و تحقیق
 انواع این رشته از جرائم تقدیم نسیم • امید است نتیجه این تحقیق ناچیز در
 محضر اساتید معظم مورد قبول افتد •

محمد علی نجابتیان • دانشجو حقوق لیسانس حقوق

جزایی دانشگاه ملی ایران

کلیات

۱- کلاهبرداری یکی از جرائم مهم و رایجی است که علیه مالکیت و اموال اشخاص صورت میگیرد. این جرم از جمله جرائمی است که سابقه تاریخی دارد در حقوق رم و فقه اسلام این بزه را می شناختند و برای مرتکبین آن مجازات های شدیدی محمول میگردد.

فقها آیه مبارکه یا ایها الذین آمنوا لا تاکلوا اموالکم بینکم بالباطل را از قرآن کریم ماحذ و مدرك نقیب کلاهبرداری میدانند. در حقوق فرانسه فدیسم هم کلاهبرداری از جرائم بزرگ محسوب میشود و مرتکبین آنرا شدیدی مجازات میکند قانون جرای ایران نیز به پیروی از قانون جزایی فرانسه در فصل نهم قانون مجازات عمومی تحت عنوان (ورشکستگی و کلاهبرداری) ضمن ماده ۲۲۸ در تعرف و توجیه کلاهبرداری این جرم را از جرائم درجه جنحه شناخته و مجازات مرتکب آنرا حبس تا دیش از ششماه تا دو سال و فرامت از پنجاه الی دو بیست تومان و یا اعمال هر دو مجازات معین نموده است.

۲- چون کلاهبرداری از جرائمی است که فاعل برای ارتکاب آن ناگزیر از تنظیم نقشه قبلی و تهیه مقدمه و انجام مانورهای متقلبانه است که معمولاً با مهارت های خاص تسلیم و سونع اجرا گذارده میشود تا افراد خوش باور و با حسن نیت را بوجوه شرکت ها یا کارخانجات و تجارتخانه ها و داشتن اعتبارات و اختیارات موهوم مغرور نموده و با اتخاذ اسم و سمت و عنوان مجسول و با استفاده از لباس و نشانهای دولتی و بالاخره امیدوار کردن یا ترسانیدن اشخاص از خطر ات

وینس آمده های ناگوار گمراه کرده از اشتباه و انوای آنها برای اخذ طایف صاحب
ایوان آنان سوء استفاده نماید و ممکن است فاعل این جرم شروع با ابتکار نبوده ولی
در ضمن مبنیات مجللی جرم را بمرحله اتمام نرساند قانونگذار ایران در قسمت ماقبل
آخر ماده ۲۳۸ قانون مجازات عمومی شروع بجرم کلاهبرداری را جرم شناخته
و مجازات آن ترا حدی از دو ماه تا یکسال و فراتر از ۲۰ الی ۲۰۰ تومان
معین کرده است.

۳- قسمت آخر ماده ۲۳۸ قانون مجازات عمومی ایران ناظر به تکرار
جرم کلاهبرداری است. قانونگذار به منظور جلوگیری از خطرات اجتماعی و
اقتصادی که از تکرار عمل مرتکبین جرم کلاهبرداری ممکن است متوجه جامعه شود
مرتکب تکرار جرم کلاهبرداری را در مدت معین از وقتی از فوق اجتماعی محروم
می نماید و ضمن ماده مذکور فرموده است: (ممکن است در صورت تکرار جرم
مرتکب را در مدت یک تا پنج سال از اقامت در محل مخصوص منع نمود) .
کلاهبرداری از جرائم است که علاوه بر ضرر و زیان مالی و مادی می‌تواند
زیانهای سنگین اخلاقی اقتصادی، بازرگانی و معنوی است. کلاهبرداری
نوعاً افرادی با هوش، زیرک، موقع شناس و در عین حال در وقت و هشت هم انداز
و چرب زبان و آسانه پرواز هستند که بخوبی می‌توانند نقش فریبنده و افواکننده
خود را در میان اشخاص مطمئن و با شخصیت ایفا کنند. این افراد برای نیل به هدف
فیر انسانی خود با استفاده از هنر دین و لباس و موقعیت اشخاص معروف و سرشناس

واختبارات و اختیارات موهوم خود را با تفوذ و مقتدر و متعین معرفی مینمایند و با کمال
تاضاف طمع مقاصد موزرانه و خدش آمیز آنان افرادی ساده و درست و با ایمان
و خوش باورند که نسبت با افراد جامعه در کمال حسن نیتها دیده احترام می نگرند
و لاجرم با گرفتاری در دام این هیله‌گران مکارند پدای متضرر و گناه از هستی ساقط
میشوند .

تزلزل عقیده‌های که پس از حصول این سرروزیان در طرز تفکر و روحیه این
افراد نسبت به هر چیزی و هر کس حاصل میشود بخوبی همین این مناسبات کفیلگی حسن
اعتقاد و اطمینان از آنان سلب و نوعی بدبینی و کینه توزی و ناپاایی بطور بارز در آنها
متجلی میگردد . روشن اینگونه اندیشه‌ها در معاشرت و روابط اجتماعی و تجارت
و اقتصاد جامعه سوء اثر مهمی را در بر دارد .

۱- با پیشرفت وسائل حمل و نقل و توسعه صنعت و تجارت و ازدیاد معاملات
بانکی و ارزی دامنه جرائم کلاهبرداری و هوهائی که در حکم کلاهبرداری است بیوزان
قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است تا جائیکه شاید آن و کلاهبرداریان با سرمایه‌گذار
زیاد و تشکیلات باند‌های خطرناک و ایجاد تاسیسات و واحدهای بزرگ فعالیت‌های
جشم گیری مینمایند . اغلب در قالب شرکت‌های بزرگ و صاحبان کارخانجات معتبر
با استفاده از مجلل‌ترین اشیاء و عمارات مجهز بوسائل کار و منس . در نقیسه‌ها
و ماشین نویسی و مستخدمین متعدد و ورتولینات و در کورا سیون عالی آنچنان آراسته ترتیب
میدهند که تصویر آن نه تنها برای اشخاص ساده لوح و نادان میسر نیست بلکه مراجع

پلیسی کارآزموده و باتجربه نیز از تشخیص این مانورهای متقلبانه عاجز است کلاهبرداران علاوه بر آنکه خود اشخاص مطلع و باهوش هستند و با کثرت قوانین و مقررات وضو ابط اطلاع و تسلط کامل دارند از وجود مشاورین و متخصصین باتجربه نیز استفاده میکنند و در بعضی موارد بصورت باندهای بزرگ بین المللی فعالیتها^ی خطرناک آنها از مرزهای یک یا چند کشور میگذرد.

در سالهای اخیر پلیس بین الملل (سازمان پلیسی انترپول) که مرکز آن در پاریس است و اکثر کشورهای بزرگ و مترقی منجمه پلیس کشورمان نیز عضویت آنرا دارند ضمن توجه با اهمیت این امر برای مقابله با کلاهبرداری بزرگ فعالیتها^ی بین المللی را آغاز نموده است . سازمان پلیسی انترپول علیه باندهای بزرگ کلاهبرداری در بین المللی . دانگسترها . تجار و معاملهگران فحشا^ی بین المللی . جاعلین مستوگت و پول و اوراقی بها دار و تهیه کنندگان و توزیع کنندگان مواد مخدر فعالیتها^ی قابل توجهی داشته عکس و مشخصات مجرمین و متهمین و مظنونین اینگونه جرائم را وسیله سازمان مرکزی و وسائلی که برای ارتباطات مستقیم و فوری با مراکز پلیس کشورهای عضو دارند و در اختیار آنها قرار داده فعالیتها^ی این مجرمین را تمقیب و سهولت برای دستگیری و توقیف آنها در خاک هر یک از کشورهای عضو اقدام مینمایند بدین ترتیب این سازمان سهم بزرگی در دستگیری کلاهبرداران بین المللی دارد .

• چون کلاهبرداری با بسیاری از جرائم مالی و غیرمالی وجه تشابه نزدیک

دارد تمیز و تشخیص کلاهبرداری از جرائم مشابه آن مشکل است مخصوصا^ی که با